

بازگشت و وفد

این مقاله قبل از کودتای نظامیان در مصر و استعفای ملک فاروق از سلطنت آن کشور نوشته و ترجمه شده ، اما چون مطالب آن کلیاتی است در بارهٔ اوضاع امروزی مصر که قطعاً مورد توجه علاقمندان است بدرج آن مبادرت کردیم .

سری پاشا درین موقع بحران اقتصادی و سیاسی چه میتواند بکند ؟ پس از دو هفته زمامداری اکنون کم کم معلوم میشود همت او بکدام جانب مقصور است . قصد او این نیست که تا شروع انتخابات دست بردست بگذارد و تماشائی باشد بلکه میخواهد چند رشته کار انجام دهد : یکی اینکه « وحدت ملی » ایجاد کند و بهمین جهت فؤاد سراج الدین پاشا دبیر کل حزب و فدرا که نخست وزیر پیشین بگناه مداخله در فتنه و آشوب بیست و ششم ژانویهٔ قاهره در توقیف بود آزاد کرد ، دیگر اینکه با سودانیان زمینۀ توافق بسازد و بنابراین سر عبدالرحمن المهدی پاشا طرفدار مهم سودان مستقر را بقاهره خواند تا در آن باب با او تبادل نظر کند . سوم محصولات غله را افزایش دهد تا پایهٔ امور معاشی مردم بالا رود و هیأتی را مأمور ساخت که بمطالعهٔ این مسأله بپردازد . برای کابینه‌ای که تمام ملت هم پشتیبان او باشد تحقق این همه آرزو بعید است تا چه رسد بکابینه‌ای که هیچ جمعیت حامی ندارد و حزب و فد در پشت سر او آراسته مقررند نشسته که در موقع مناسب زمام کار را بدست گیرد و اگر انتخابات آزاد باشد - و در دورۀ سری چنین خواهد بود - حزب و فد حقا کامیاب خواهد شد .

امعان نظر مختصر در سر نوشت نخست وزیر سابق آشکار میسازد که سوری بیشتر در چنگ حزب و فد گرفتار است (۱) و حزب هم تا زمانی بویاری میدهد که سری پاز گلیم خویش فراتر نگذارد و در کار آنها فضولی نکند . کابینهٔ هلالی پاشا در ماه مارس درست شد و اندک مدت از دست حزب آسوده سر میکرد . چند هفته غالب سیاست پیشگان از اوپشتی کردند اما هلالی نه حزبی داشت نه جمعیتی که بر او متکی باشد . مردم از ورد

و ذکر « اجرای نیت ملی » ، بورس بازی در خرید و فروخت پنبه ، اعطای مقامهای عالی به خواهران ، و دو سال بی‌اعتنائی نسبت باصلاحات داخلی از حزب وفد روی - گردان شدند . وقتی هلالی ، سراج‌الدین را در خانه‌اش حبس کرد مخالفان وفد بسیار شاد شدند و از تصاویری که بریشخند از او در روزنامه‌های فکاهی چاپ میشد لذت میبردند و توقع داشتند هلالی دربارهٔ دیگر وفدیان بهمین منوال کار کند . هلالی با همه وعده‌هایی که داد وفا نکرد و اوقات را به « چک و چانه‌زدن » با انگلیسها گذراند و گمان میکرد که چون مردی منطقی و معقول است آنان ولو بخاطر مبارک او گذشتهایی خواهند کرد^(۱) و بنابراین با تکه‌ای اینکسکه بی‌خون‌ریزی و تنها از راه مذاکره ملت را بر خرم‌رادسوار کرده در صدد طرح نقشهٔ انتخابات برآمد . هر قدر ارادتمندان باو پند دادند که بانتظار عطای انگلیس نشینند^(۲) و تا اذهان مردم آماده است و فدیان را بگوید^(۳) پذیرفت .

محافظه کاری در تعرض بمختلسان

تنها قدمی که درین راه برداشت اینکسکه بمرتضی‌المراغی پاشا وزیر توانای کشور اجازه داد بیست نفر از رؤسای وفدی را از سرکار بردارد و هواخواهان دولت خویش را بجای آنها بگذارد تا آنان بنوبت بادیکر و فدیان همین معامله کنند و حتی « مدیران » روستاها را که در موکلان بی‌سواد نفوذ فراوان دارند تغییر دهند^(۴) . متقارن با این اقدامات مراغی دست باصلاح شهربانی زدو کوشید که این اداره را از شرکت در احزاب دور بدارد . کمیته‌هایی که برسیدگی اموال اشخاص ساخته شد بسیار محتاط بلکه کند پیش رفتند و در حساب هیچکس مناقشه نکردند .

حاصل اینکسکه حزب وفد دل قوی کرد . در ماه آوریل سران حزب طبقهٔ اول خانهٔ نحاس‌پاشا را آشیانه تبلیغات ساختند . حزب فهمید چون هلالی نتوانسته آبروی آنها را بریزد دربار دیگر نظر خوش باو ندارد . در ماه آوریل از همان لحظه که هلالی تعویق انتخابات را اعلام داد بعمد در افواه انداختند که شاه او را از کار برکنار کرده است .

- ۱ - غافل از اینکسکه انگلیسها « صد چوب مغول خوردند و ... ندهند » . ۲ - بلکه بلقایشان بیخشد . ۳ - محال است هنرمندان (وطن پرستان) بمیرند و بی‌هنران [خائنان] جای ایشان گیرند .
- ۴ - پوست خر بوزه بود که زندان میخواستند زیربای این بیچاره بگذارند و مصریان را بجان یکدیگر اندازند و خود آسوده تماشا کنند - نگرفت .

اگرچه هلالی هیچ مدرک‌کی در دست نداشت مذاکراتش با انگلیسها نتیجه مختصر و مفید بخشید و مطمئن بود لااقل فصل تابستان را در مقام خویش باقی خواهد ماند . قدرت میلیونرهای را که چون خود او مشتاق بودند از انگلیس گذشت‌هایی به بینند بدست کم گرفت . میلیونرها که از اقدامات هلالی مأیوس شدند بچاره اندیشی پرداختند . این سیاست‌بازان توانگر از آن دسته کوچک ثروتمندانی هستند که بین ژانویه ۱۹۵۰ و ژانویه ۱۹۵۲ بحزب وفد فراوان مدد مالی رساندند تا اگر بیان خویش را از دست مفتشان امور ارز خارجی ، مالیات ارضی و حقوق گمرکی رها سازند و در ماه آوریل بر آن شدند که بحساب کشیهای هلالی و وزیر مالیاتش خانمه بخشند و عاقبت تصمیم کردند کار این دو مزاحم را بسازند . با همه اطمینان که مرتبه بمرتبه وفدرا عاقبت برسر کار خواهند آورد این گروه و عده‌ای دیگر هفته بهفته لااقل قسمتی از سرمایه خویش را بکشورهای دیگر می‌فرستند . (۱)

ریشه نخست وزیری هلالی زیر جلی باب رسید

دستیاران مرموز میلیونرها و سوگلیهای دربار پنهان بکار خراب کردن موقع و مقام هلالی دست زدند . در مصر تا نخست تحقیق نشود که خارجیان بچه حد حاضرند از جانشین نخست وزیری حمایت کنند بعملی اقدام نمیکند . برای کلودن زیر زبان آنها درباب بازگشت حزب وفد باحیاط تمام حتی بمأموران سیاسی انگلیسی مقیم قاهره نزدیک گشتند ، بوسیله ملاقاتها و پذیرائیهای عمومی و خصوصی بجانب سفارت آمریکا روی آوردند . گویا کفری (۲) سفیر کبیر روزی چنین گفته بود که توسعه قدرت سلطان مصر بسودان چندان اهمیت ندارد و امری است بس خرد . مصریان این اشاره را دلیل موافقت کلی آمریکا بانیت خویش دانستند .

در همین ایام روزنامه « المصری » زبان حال و فدیان بنا کهان مقام سیاست ضد خارجی را برگردانید و راه طرفداری آمریکا زد . این بازیها در هلالی همان تأثیری کرد که وفد میخواست . اعتماد نخست وزیر چنان سست شد که بی محابا بر زبان آورد که دیگر کسی بازمامداری او موافق نیست . کمی پیش از استعفاء هلالی حزب وفدرا متهم

۱ - همان کاری که میلیونرهای ایران میکنند . ۲ - Caffery سفیر آمریکا در مصر .

کرد باینکه بیکی از سفارتخانه‌ها تقرّب جسته و وعده داده است که اگر او را پس بزنند و حزب وفد را پیدش بیاورند مصر در سازمان دفاعی خاور میانه شرکت خواهد نمود. ملاقاتها و پذیرائی‌هایی که بدان اشاره شد بر آن باعث آمد که انتظار همه مصریان بجناب سفارت آمریکا نگران گردد. کفری، با همه میدان داری، ناچار شد مداخله در امور داخلی مصر را بکلی تکذیب کند اما ملعنّت و شیطنّت کار خود را کرده بود. کفری واقعاً بعلم و عمد مداخله نکرد اما مصریان همه معتقدند که «سفیر پُر بر طرف میدان نبوده است. یکی از روزنامه‌های مخالف می‌پرسد اگر حزب وفد بر سر کار آید چگونه بدو تعهد متخالف وفا میکنند چه از يك طرف بهواداران خویش قول داده که بهیچ روی با غربیان نسازد و از طرف دیگر با آمریکا وعده شرکت در سازمان دفاعی خاورمیانه داده است» (۱).

عجالة سّری از کومک دوقوه مهم که «شاه» و «وفد» باشد برخوردار است اما اگر وی قدمی از مصالح این دو فراتر گذارد بجای پستی درستی خواهد دید. هیچیک ازین دوقوه حاضر نیست که سّری در راه اصلاح وضع اقتصادی مصر که بنیادش بر محصول پنبه است و سیاست وفد و قیمت متزلزل پنبه در بازار جهان آنرا واژگون ساخته قدمی جدی بردارد. حزب وفد از دهشتی که بشورش مردم افسارگسیخته قاهره در روز «یکشنبه سیاه» (۲) سرپایش را فرا گرفته بود کم کم دارد بحال عادی می‌آید. همین اکنون روزنامه‌های حزب بسّری فشار آورده‌اند که هواداران و بستگان معزول را بمقام معهود باز آرند. چنین بنظر میرسد که سّری حاضر باشد اوضاع و احوال را بصورت سابق بازگرداند غافل از اینکه ممکن است این بار هم از عهده غوغا بر نیاید و این گروه خادم باردیگر مخدوم گردد چنانکه در بیست و ششم ژانویه گشت. شکی نیست ولو آنکه فعلاً برای حصول مقصود تمهداتی بگردن گرفته باشد حزب وفد مناسباتش را با آمریکا سروصورت خواهد داد و باید بدهد. اگر واقعاً قول و قرار پیشکی در میان باشد از خاطر نباید دور داشت که در طفره از اجرای آن خطر کمونیسیم بهانه‌ایست مؤثر و بموقع بداد وفدیان میرسد.

۱ - تا اوضاع و احوال چه اقتضا کند، در دیپلماسی حیا وجود ندارد؛ ۲ - بر سیاه‌کاری که «یکشنبه سیاه» را صحنه سازی کردند لعنت.

يك صفحه تاريخ (تير ماه ۱۳۳۱)

حوادث جهان

شمالی را بوسیله حملات بسیار شدید هوایی ، با خاک یکسان کردند . اقلیت پارلمان انگلستان دولت را استیضاح کرد و يك پرده جنگ زرگری نمایش داده شد .

رقیب -

در یائیز امسال سه کرسی از کرسی های غیر دائم شورای امنیت تعویض میشود که یکی از آنها کرسی خاورمیانه است که اکنون دولت ترکیه شاغل آن است . دولت ایران داوطلب بود که این کرسی را باو دهند . لبنان هم این تقاضا را کرده است . - دولنگه يك خروار است .

مراجعت

ملك طلال بادشاه اردن بکشور خود باز گشت .

مصر

هلالی پاشا نخست وزیر مصر استعفا داد و حسین سری پاشا بجای وی نشست . (رجوع فرمایند بمقاله ای در متن) .

علاقه ایران به تونس

سفیر ایران در مصر ، اعلام داشت که دولت ایران در قضیه تونس با دول عرب هم آهنگ و هم داستان است .

وفات

مستر جردن مؤسس مدرسه امریکائی طهران (دبیرستان البرز) که چهل و دو سال در ایران اقامت داشته وعده ای از رجال این کشور را تربیت کرده است در هشتاد و يك سالگی در شهر « لوس انجلس » وفات یافت . (از این رجال جز معدودی خوب از آب در نیامدند) .

ملت مظلوم

نماینده امریکا اعلام داشت که تشکیل جلسه فوق العاده سازمان ملل متحد برای رسیدگی قضیه تونس ضرورت ندارد !

در جنگ کره

باز هم کارخانه ها و مؤسسات ، و مردم کره

حوادث ایران

قیام و نهضت ملت ایران در اواخر تیرماه ۱۳۳۱ هم حوادث جهان و ایران را تحت الشعاع قرارداد که مابینوه معمول با نهایت بی طرفی و صرفاً از نظر تاریخ باجمالی تمام یاد میکنیم .

مجلس انتخاب شد . دکتر معظمی (کاندیدای چپه ملی و وابستگان) ۳۵ رای داشت . (دهم تیرماه) آقایان محمد ذوالفقاری و مهندس سید احمد رضوی بنیابت ریاست انتخاب شدند .

استعفای دولت

پس از رسمیت مجلس دکتر مصدق استعفای دولت را بشاه تقدیم داشت .

مراجعت از لاهه

آقای دکتر مصدق و همراهان وی با تجلیل فراوان از لاهه بطهران بازگشتند (عید فطر ۱۳۷۲ هجری قمری) .

رئیس مجلس

آقای دکتر سید حسن امامی (امام جمعه طهران) با کثرت ۳۹ رای از ۸۶ رای بریاست